తిరోధానము

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ గారు

మహాశ్వేత సహజసుందరి. ఆమెసౌందర్యము మసృణమృణాలమధురము. ఆమె కెందుచేతనో కృత్రిమసౌందర్యమునెడల వైముఖ్యము. తస్మాత్ నగలమీద నామెకు నిరాకరణ.

నిరాభరణసుందరమైన యామె శరీరచ్ఛాయను చూచి లోకము మెచ్చుకొనలేకపోయినది. పో. అమంగళవాక్యములు కూడ నది. పాపమది యామెకు తప్పక తగిలినవి.

నీలలోచనుడు బ్రదికియున్నపుడు మహాశ్వేత సుమంగలివలె కన్పించలేదు. నేడు భర్తృవిహీనవలెను కన్పించుటలేదు. సౌమంగల్యము కన్న వైధవ్యముకన్న విభిన్నమైన యొకలక్షణమామె మొగమున నిండియున్నది. అది సౌందర్యమేమొ! ఆమెవంక చూచిన నడవిపూవులు వికసించినట్లుండును.

మహాశ్వేత కృత్రిమసౌందర్యము నెడ నెంతవిముఖియో బ్రదికియున్నపుడు నీలలోచనుడు ఆసౌందర్యము నెడ నంత సుముఖుడు. అతడు శ్వేతకక్కఱలేనన్ని నగలు చేయించినాడు. రకరకములు చీరలు కొన్నాడు. అవన్నియు పెట్టెలో మూల్గుచుండును. జరీయంచుగల తెల్లని పట్టుచీర కట్టుకున్న శ్వేత యుషస్సతిపోలె ప్రకాశించును. నీలలోచనుని కన్నులకది కంటగింపు. ఎప్పుడైన భర్త బలవంతమున నామె రంగుచీరకట్టి, నగలుపెట్టుకొనున యతడు కాలు గడపకదిపిన వెంటనే న లన్నియు తీసి తన తెలిపట్టుచీర కట్టుకుని శరన్మేఘముచాటు చంద్రశలాకవలె పూదోటలో విహరించుచు నూపిరి తీసికొనును.

మహాశ్వేత గొప్పయింటిబిడ్డ. ఆమె తండ్రి యామెను సంస్కృతాంధ్రములయందు చక్కని పండితురాలిని చేసినాడు. ఆమె రసగ్రహణపారీణ. విద్యావికాసముచేత, శరీరముతో పాటు, ఆమె మనస్సుకూడ క్రమక్రమముగ లేతయరటియాకువోలె సౌకుమార్యసీమయైనది. ఆమెమనస్సు భావతరంగములలో చిఱునావ వలె విహరించుచుండును.

ఆమెకు నామెభర్తకు మధ్యనున్న ప్రేమసూత్రములు మృణాలసదృశములు. సౌందర్యవిషయమున నిద్దరిభావము లేకీభవించలేదు. ఈమెకు మల్లెపూవన్నన యిష్టము. అతనికి మందారపుష్పముమీద నభిమానము. ద్విధా స్రుతంబులగు వారిజీవనవాహినులు, పాపము, కలియలేదు.

ఇప్పుడు మహాశ్వేతకు పదునెన్మిదవ యేడు. ఆమెకు పదునారేడులు రాకమునుపే నీలలోచనుడు గతిం... ...సంవ

త్సరమువరకు, శ్వేతజీవితము ప్రశాంతగంభీరమైన నదివలె ప్రవహించినది.

ఒకనాడు శ్వేత పూలతోటలో నొంటరిగా తిరుగుచున్నది. తాను పెంచుచున్న లేడికూన వెంటనే వచ్చుచున్నది. నడచుచు నడచుచు పోయి యామె యొకచోట నిలువబడినది. ఆప్రక్కనే యొక మందారవృక్షమున్నది. అది యాపాదమస్తము పూచి తంగే

డువలె సంధ్యాసతివలె కొట్టవచ్చినది. ఆమొక్క, నీలలోచనుడు, శ్వేతసౌందర్యాభిప్రాయములను భేదించుటకుగాను, రెండుసంవత్సరముల క్రింద నాటినది. నేటి కది కుసుమితమైనది [illegible] నుడు మాత్రము లేడు. ఆమందారమువంక చూచినతోడనే శ్వేతకు కన్నులు తిరిగినవి. ఆరక్తశోభలోనేమోయున్న దనిపించినది. ఆయెఱ్ఱని కాంతులకుతాళలేక శ్వేత నిలువెల్ల వణకిపోయినది. కన్నులు మూసికొన్నది.

ఆహా! అదియేమి? అదియేమి? కన్నులు మూసికొన్నంత నెవ రా యెదురుగా ప్రత్యక్షమైనది? ఆహా! నీలలోచనుడా! ప్రసన్నదీనమైన యావదనము మహాశ్వేతవంక కనుఱెప్ప వాల్చక చూచుచున్నది. ఆ ప్రసన్నదీనతా మాధుర్యమున తాగలేకపోయినది శ్వేత. కన్నులు తెఱచినది. ఎదుట మందారవృక్షముప్రక్కన లేడిపిల్ల.

మనస్సునకు భారము తగ్గలేదు. ఆమెపైకి యేదో మార్పు వచ్చినది. తనగదిలోనికి పోయి ప్రక్కమీద పరున్నది. శ్రమచేత కనులు మూతపడినవి. అహో! కట్టెదుట నదియేమి? మరల నా నీలలోచనుని వదనము. శ్వేతకు భయము వేసినది: కనులు తటాలున తెరచినది. ఆమె కేమియు తోచలేదు. గది నాల్గువంకలు చూచినది. లేచిపోయి, యచ్చటనున్న బీరువా తీసినది. నీలలోచనుడు, సంవత్సరము క్రింద కొన్న, యెర్రని పట్టుచీర బీరువా యడుగుభాగముననేవియో పుస్తకముల క్రిందనలిగిపోవుచున్నది. అదితీసినది. కట్టుకొన్నది. ఆతీసికొనుటకు కట్టుకొనుటకు గంటసేపుపట్టినది. శ్వేతతల్లి యానాడామెవంక నివ్వెఱపోయి చూచినది. ఆ చూపుసరిగా నీలలోచనుడు చూచినట్లున్నది.

ఆరాత్రి యామెకు నిదుర పట్టలేదు. కళ్లు మూసుకొన్నచో నీలలోచనుడు. ఇంక భయముచేత శ్వేత కన్నులు మూయలేదు. ఏరాత్రివేళనో కనులమూతకన్న నిద్రయే ముందుగా వచ్చినది కాబోలు.

మఱునాడామె ప్రొద్దెక్కి లేచినది. తగినంతకాలము నిద్రించుటచేత నామె దేహము కొంచెము తేలికగానైనది. అదిమొదలామెకు సౌందర్యవిషయమున నభిప్రాయములు మారినవి. రంగుచీరలు తక్క నామె యిప్పుడు మఱొక్కచీర కట్టదు. తల్లి వలదన్నకొలది, యూరివారు చెప్పుకొన్నకొలది, నగలు ధరించుచున్నది. ఇందుకు కారణ మున్నది. కనులు మూసినచో నామెకు నీలలోచనుడు ప్రత్యక్షమగుచున్నాడు. ఆతడు కనపడకున్న బాగుండు నని యున్నదామెకు. ఆమె యేమి చేయగలదు. నిస్సహాయయై పోయినది. కనులు మూసినా అతని సాక్షాత్కారము.

అతడు కనంబడినపుడెల్ల నామె కమిత భయము వేయుచున్నది. ఆమె యెఱ్ఱచీర కట్టుకుని, యొడలెల్ల నాభరణములు తాల్చినపుడు, కనులు మూసికొనుట తటస్థించినా, అపుడును నీలలోచనుడు కన్పించుచున్నాడు; కాని, యామె కెందుచేతనో భయముగా నుండదు. విగతభూషణయై తెల్లచీర తాల్చియున్నపుడు కర్మము చాలక కనులు మూసిన దనుము, పాప మ్మామె కేకొండయో విఱిగి వచ్చి నెత్తిపై పడునన్నంత భీతి కలుగుచున్నది.

ఈమార్పు జరిగి నేటికి సంవత్సరమైనది. శ్వేత కిప్పుడు పదునెన్మిదవ యేడు. ఈసాయంకాలమున నామె యభ్యంగనము చేసి సర్వావయవములయందు మనోజ్ఞభూషణములు తళతళలాడ, సంజయెఱుపు బంగరుపువ్వుల బనారసుచీరకట్టి తోటలోనున్న చలువరాతిపై తల విరియబోసికొని యారబెట్టుకొనుచున్నది.

అప్పటి యామె యాసౌకుమార్యమును ఆనందమును ఆ దృగంతవిన్యాసవైఖరులును చూచినవారి కామెవాసకసజ్జికవలె తోచును. అపుడొక్క మలయపవనకిశోర, మా పుష్పవాటికాసుగంధాకృతి, మెల్లగా నామె మీదకు వీచినది.

దూరమున నెవరో వచ్చుచున్నట్లైనది. శ్వేత అటుచూచినది. మందార మటుపోయినది. ఎదురుగా రాధారాముడు కనంబడినాడు. ఇరువురు నొకరి వంక నొకరు నిశ్చలముగాం జూచుకొనిరి. అరనిముసమ్ము ప్రపంచకము మాట వారికి తెలియలేదు. మరల నొక్క గాలికెరటము వచ్చినది. శ్వేత యులికిపడి చీర సర్దుకొని చలువఱాతిమీదినుండి లేచి తొలగి పోయినది.

రాధారాముని శ్వేత యిదివరకు సరిగా చూడలేదు. కాని యాతని నామె యెఱుగును. 'అతని పేరు రాధారాం.' ఇతడును శ్వేత యన్నగారగు మధుకాంతుడును స్నేహితులు. రాధారాం బొంబాయిలో నొకపత్రికకధిపతిగా నున్నాడు. మధుకాంతుని చూచిపోవుటకు వచ్చినా చునది

వా... శ్వేతనుగూర్చి యతనికి తెలియును. అతడును ఇదివర కామెను పరీక్షగా చూడలేదు. నేడామెయందమతని సమ్మోహితుని చేసినది. రాధారాం తత్త్వజ్ఞానసభవాడు (Theosophist) ఇంతవరకు బ్రహ్మచారి.

ఇరువురును ఎవరిదారిని వారు వెళ్లిరి. దీపములు పెట్టువేళకు శ్వేత తాను క్రొత్తగా నాటిన మందారమునకు, తోటమాలి నీళ్లు పోసెనో లేదో చూచుటకు తోటలోనికి వచ్చెను. ఆమందారము తానింతకుముందు కూర్చున్న చలువరాతికి దగ్గరలో నున్నది. శ్వేత చూచినది. మందారము బోదెలోపోసిన నీళ్లు పీల్చుకొనుచున్నది కాని లేడిపిల్ల దాని చివుళ్లన్నియు కొరికి తిన్నది. శ్వేతకు విసువు పుట్టి చలువరాతిమీద కూర్చుండఁబోయినది.

శ్వేత కాశ్చర్యమైనది. ఆచలువరాతిమీద రెండు తెల్లగులాబిపూవు లొకటిగా కట్టి యుంచబడెను. శ్వేత యాపూవులవంక నిశ్చలముగాఁ జూచినది. ఒక్క యరనిముసమామె యచ్చోట నిలుచుండి నెమ్మదిగా నింటిలోనికి పోయినది.

సంజచీకటులు వచ్చినవి.

రాత్రి పదిగంటలు కావచ్చినది. శ్వేత తనగదిలోనికి పోయినది. దీప మెక్కించి తన శయ్యకు దగ్గరగా నుంచి చదువుటకు కాదంబరి తీసినది. ప్రక్కపై కూర్చుండబోఁ సరికి యామె యాలోచనానిమగ్నమైనది. ప్రక్కమీద నా రెండు గులాబిపూవులగుత్తియు కనబడినది. ఆమెహృదయము నేదియో తాకినట్లైనది. ఆమె కొంచెమునే పట్లే నిలిచి ఆ పూగుత్తి నెమ్మదిగా దీసి దూరముగానున్న బల్లపైనుంచి పరుండి చదువ నారంభించెను. చదువు సాగలేదు. విసిగి చివరకు దీపము తగ్గించి యటుతిరిగి కనులు మూసికొనెను. నిరంతరము ప్రసన్నదీనముగాజూచు నీలలోచనుని మొగము నేడేలొకో తేజోహీనముగా నున్నది. తేజోహీనత కాదు, ప్రసన్నదీనముగానే యున్నది కాని మునుపటి యంతగా లేదు.

రాధారాం మఱునాడు వెళ్లినాడు. అతనితో మధుకాంతుడును వెళ్లినాడు. మూడవ రోజున మధుకాంతుని చిరునామాతో రాధారాం సంపాదించుచున్న పత్రిక మధుకాంతుని యింటికివచ్చినది. ఇదివర కాపత్రిక యిచ్చటికి వచ్చుటలేదు. తపాలావానివద్దనుండి శ్వేత యాపత్రిక నందుకొన్నది.

ఒకనాడు శ్వేత తోటలో తిరుగుచున్నది. లేడిపిల్ల పిలకలు కొరికివేసినందున కాబోలు ఆమందారపుమొక్క చచ్చిపోయినది. అచ్చటి నుంచి నెమ్మదిగా మూడుసంవత్సరముల క్రింద నీలలోచనుడు నాటిన మందారము వద్దకు పోయినది. అది శిశిరర్తువు. మందార మింకను కొంచెముగా పూయుచునేయున్నది. ప్రొద్దు గ్రుంకినంతనే చలివేసి యామె నేలువ కప్పుకొని పోయి పడుకున్నది. తలనిండ ముసుగువైచుకుని కళ్లు మూసికొన్నది. నీలలోచనుడు దూరదూరముగ పోవుచున్నట్లైనది. ఇంతలో నెవరో వెనుకనుండి తన్నుతాకినారు. వెనుతిరిగి చూచినది. లేడిపిల్ల. ముద్దుగా లేడిపిల్లను దగ్గరకు తీసుకుని దాని మూతి చేతితో పట్టుకున్నది. గిన్నెవలె నున్న మందారపూవులో లేడి మూతిపెట్టినది కాబోలు దానిముట్టె యంతయు మందారకుసుమకింజల్కములే. శ్వేత లేచి కూర్చుండి తన పైట చెఱగుతో దానిముట్టె తుడిచి శుభ్రముచేసి దానిని కౌగిలించుకుని దానికి గూడ నేలువ కప్పెను. అది యూపి రాడక వదలించుకుని పారిపోయినది.

రాధారాం దగ్గరనుంచి శ్వేతకు తరుచు నుత్తరములు వచ్చుచుండెను. ఆమె మాత్రము నూటికి కోటి కొక్కసారి జవాబు వ్రాయుచుండెను. శ్వేతలో మరల నేదియో యింకొకమార్పు గోచరించుచున్నది. అది హఠాత్తుగా నొక్కసారి కలిగినది కాదు గాన నదియేమో తెలియుటలేదు. అది క్రమక్రమముగా సువ్యక్తమే యగుచున్నది.

ఆమె యిపుడు ఒత్తురంగుచీరలు కట్టుట మానివేసినది. గులాబిరంగు గోదుమర్ధంగు మొదలగు లేతరంగులచీరలు కట్టుచున్నది. ఒడలిమీద భూషణములు కొద్దిగా తాల్చుచున్నది. మునుపటికన్న నామెమొగములో నుత్సాహము ద్యోతకమగుచున్నది. ఆమె శరీరసౌందర్య మంతంతకు [illegible]ల్లుపూవువలె మొగలిపువ్వాడివలె తెల్ల[illegible]నవలె నొండు విరిగిపోయిన కొలువువలె మల్లెపూవువలె నిగనిగలై సొగసు మీఱుచున్నది. చకితములైన యామె లోచనములు అంతంతకు నిశ్చలములగుచున్నవి.

శిశిరము వెనుక బట్టినది. మందారము పూయుట మానినది. మల్లెతీవ విరియబూసినది. ఆపూతోటలో శ్వేత యొక యుత్తరము చదువుకొనుచు నడచుచున్నది. ఆమె చేతులకు సన్ననిబంగారు మురుగులును మెడలో నొక బంగరుగొలుసును మాత్రమే యున్నవి. జరీపోగులుగల తెల్లనిపట్టుచీర యామె యొడలిపై శరత్కాలమేఘశకలమువలె వాయుధూత మగు…

రాధారాం వచ్చినాడింతలో. ఒకరొక్కడు కౌగిలించుకొన్నారు. తాను చదువుచున్న

యుత్తరమును శ్వేత మాటుచేసినది. రాధారాం దానివంక చూచి యామెకు తెలియునట్లు నవ్వినాడు. రాధారాం శ్వేతవంక నిలువున చూచి యామె యానాటి వేషము మిక్కిలి రమ్యముగా నున్నదని చెప్పి మఱునాటి మధ్యాహ్నము తమ పెండ్లి వేళ నామె నట్టి వేషము సంతరించుకొమ్మని చెప్పినాడు.

శ్వేత కొంచెము లజ్జావనతవదనయైనది. రాధారాముని కా లజ్జామధురిమవలన నానందమై యామెను కౌగిలించుకుని యామె చుబుకమునెత్తి యా యెఱ్ఱని పెదవులపై నొక చుంబనము చేసినాడు. అప్పటి యానంద పారవశ్యమున నప్రయత్నముగా శ్వేత కనులు మూతపడినవి. శ్వేతకు చప్పున తెలివి వచ్చినది. నీలలోచనుడు కనంబడ లేదు. ఆమె కాశ్చర్యమైనది. అది నిజమో అబద్ధమో అని తరువాత పది నిమేషములలో నామె యొకవందసార్లు కనులుమూసికొన్నది. నీలలోచనుని చిహ్నముకూడ లేదు. అదిమొదలామె జీవితాంతమువరకు మరల నామెకు నీలలోచనుని రూపము కనిపించలేదు.

[illegible]

సవరణ

భారతి సంపుటము ౧. సంచిక ౧౨.

ఈ సంచికయందు "భారతీవందనము" అనుపద్యమున (౨౧వ పుట కెదురు) "జ్ఞానముక్తి" [illegible]రుగ "జ్ఞాన ముద్రాయుక్తి" అని చదువునది.